

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Disp. V. De perfectione remissionis peccatorum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

tim, venialia deleri post mortem per opera meritoria precedentia. His ergo sententiis rejectis.

86. Dicendum est, remissionem venialium post hanc vitam fieri per actus contritionis, vel charitatis, quibus anima peccata illa detestatur & retractat. Ita S. Thomas quaest. 7. de Malo, art. 11. in corp. ubi sic ait: *Venialia remittuntur post hanc vitam quantum ad culpam, eo modo quo remittuntur in hac vita, scilicet per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in hac vita commissis.* Et in resp. ad 9. Remittitur (inquit) in purgatorio peccatum veniale, quantum ad culpam, virtute gratiae, non solum secundum quod est in habitu, quia sic compatitur veniale peccatum, sed prout exit in actum charitatis detestantis veniale peccatum.

87. Ratio etiam id suadet, non potest enim veniale remitti, etiam in alia vita, nisi per aliquam formam ipsi oppositam, & cum eo repugnantem, quae alia esse nequit, quam actus contritionis vel charitatis, quibus anima peccata illa detestatur & retractat, ut ex supra dictis manifestum relinquitur: praeterquam quod, generales assertiones Scripturae, Conciliorum, & Patrum, affirmantium peccata non remitti sine aliquo actu poenitentiae, temere & sine sufficienti ratione restringenda & limitanda non sunt: nulla autem ratio urgens aut sufficiens ab adversariis adducitur, ut patebit solvendo objectiones ipsorum.

88. Obijciunt ergo primo: Cum status alterius vitae, non sit status vitae, sed termini, nullus actus hominis iusti post hanc vitam potest esse meritorius vel satisfactorius, vel consequenter causare remissionem culpae venialis.

89. Sed ad hoc dicitur potest primo, quod licet post hanc vitam non possit esse meritum praemii essentialis, bene tamen alicujus praemii accidentalis, quandiu manet adhuc anima aliquo modo in via ad beatitudinem, sicut manet quandiu est in Purgatorio. Ita S. Thomas in 4. dist. 21. quaest. 1. art. 3. ad 4. ubi haec scribit: *Dicendum quod post hanc vitam non potest esse meritum respectu praemii essentialis, sed respectu alicujus accidentalis potest esse, quandiu manet homo in statu viae aliquo modo, & ideo in purgatorio potest esse actus meritorius, quantum ad remissionem culpae venialis.*

Vel dici potest secundo cum eodem S. Doctore quaest. 6. de Malo, art. 11. ad finem corporis articuli, actum aliquem animae iusti à corpore reparatae culpas veniales remittere, non sicut in praesenti vita per modum meriti vel satisfactionis, sed per modum condignae retractionis & displicentiae, removens prohibens.

90. Obijciunt secundo, si actus contritionis & charitatis quos anima à corpore separata eliciunt, valeant ad remissionem culpae venialis, valebunt etiam pro remissione poenae: Sed hoc dici nequit, alioquin animae illae quam citissime liberarentur ab omni poena, per actus frequentes & ferventes, quos vinculis & impedimentis corporis expedita, sensuque poenarum, & desiderio beatitudinis excitatae, promptissime exercent: Ergo &c.

91. Respondeo negando sequelam Majoris: Ratio est, quia beneficium remissionis culpae est illis necessarium; debent enim, ut fruantur aliquando beatitudine, ad quam jus habent per gratiam sanctificantem, purgari à culpa venialium; & non possunt ab ea purgari, nisi per re-

missionem, ad quam Deus praerequirat dispositionem aliquam, per detestationem sufficientem peccati: at beneficium remissionis poenae non est illis necessarium, cum possint rigore peccati veniali. Unde licet per actus charitatis quos in instanti separationis, vel in purgatorio eliciunt, remissionem culpae venialis consequantur, non tamen remissionem poenae illi debent, sed illam in purgatorio per condignam satisfactionem solvunt.

Quaeres, quandomam animae à corpore separatae eliciant actum illum contritionis & charitatis, quo peccata venialia detestantur & retractant, eorumque remissionem consequuntur.

Respondent aliqui, talem actum elici ab anima separata, in ipso instanti separationis animae à corpore, quia anima, statim à corpore separata, agnoscit suas culpas ut impedimentum ad gloriam, & perfectam familiaritatem cum Deo, unde statim eas detestatur, & in ferventem charitatis vel contritionis actum prorumpit, antequam ingrediatur purgatorium, in quo tantum purgantur poenae ex praeteritis peccatis relictae. Haec responsio & sententia probabilitate non caret.

Probabilior tamen videtur alia opinio, quam approbare videtur S. Thomas quaest. 6. de Malo art. 11. ad 16. ubi innuit animam à corpore separatae actum illum charitatis vel contritionis quo peccata venialia detestatur elicere in ingressu purgatorii, rationemque infirmat in illo argumento cui respondet, sic enim ibi dicitur: *Quando est aliquod magnum bonum quod desideratur, & magnum malum quod imminet, excitatur in hominem desiderium ad consequendum bonum, & evadendum malum: se anima separata quae est poenarum obnoxia, imminet magnum malum, scilicet actus purgatorii poena, & desideratur a maximo bono, scilicet à vita aeterna: Ergo statim excitatur in ea fervens desiderium &c.*

DISPUTATIO V.

De Perfectione Remissionis Peccatorum.

Ad quaest. 88. D. Thomae.

Explicita natura & principali effectu poenitentiae, qui est remissio peccatorum mortalium & venialium, differit S. Thomas de perfectione hujus effectus, additque peccata semel per poenitentiam remissa, per subsequens peccatum non redire. De quo breviter in hac disputatione agendum est. Unde sit

* *
*

ARTICULUS PRIMVS.

Utrum peccata semel per penitentiam remissa, per subsequens peccatum redeant, vel redire possint?

§. I.

Quibusdam premis, triplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

1. Notandum primò, peccata remissa duobus modis redire dici posse, primò quoad esse physicum, si nimirum idem numero peccatum jam omnino destructum reproducere; secundò quoad modum essendi moralem, si nempe propter peccatum subsequens Deus rescindat præcedentem condonationem, & peccata remissa rursus in memoria retineat in ordine ad odium peccatoris propter illa, & in ordine ad penam illis debitam.

2. Notandum secundò, dupliciter adhuc intelligi posse, peccata remissa redire quoad modum essendi moralem, nimirum simpliciter & secundum quid. Ut redeant primò modo, requiritur quod peccatum subsequens remissionem, virtualiter contineat totum reatum præcedentium delictorum; ut verò redeant secundò modo, sufficit quod peccatum subsequens fiat gravius intuitu præcedentis remissionis aliorum peccatorum.

3. Notandum tertio, non hic solum esse questionem de reatu peccati quoad culpam, sed etiam quoad penam; neque solum procedere de lege & potentia Dei ordinaria, sed etiam de extraordinaria & absoluta. His præmissis, pro resolutione difficultatis propositæ.

4. Dico primò, secundum legem Dei ordinariam peccata semel per penitentiam remissa, non redeunt simpliciter & proprie, nec quoad esse physicum, nec quoad modum essendi moralem, neque secundum reatum culpæ, neque secundum reatum penæ, ita quod coruli macula reponatur in homine, aut quod propter illa a Deo puniatur. Est contra nonnullos ex antiquis Theologos, qui putarunt peccata dimissa redire quoad modum essendi moralem, (teste D. Thomâ hic art. 1. in corp. & S. Bonaventurâ in 4. dist. 22. art. 1. quaest. 1.) quorum aliqui, ut Hugo Victorinus lib. 2. de Sacram. parte 14. cap. 7. generatim redire asserunt per quodcumque peccatum sequens: alii verò, ut Præpositivus quidam ad D. Bonaventuram citatus, non per quodlibet generatim, sed tantum per hæc quatuor, odium fraternum, apostasiam a fide, contemptum confessionis, & retractionem penitentia prius factæ. Unde illud distichum.

*Fratres odit, apostata sit, spernitque sateri.
Penitus piger, pristina culpa redit.*

5. Prima pars quæ asserit non redire peccata secundum esse physicum, manifesta est, peccata enim non possunt redire secundum esse physicum nisi redeat idem numero actus per quem commissi sunt: At talis actus redire nequit, saltè secundum potentiam Dei ordinariam; quod enim semel desit, nequit idem numero secundum potentiam Dei ordinariam reproduci: Nec possunt

A actus vitales reproduci a Deo, sine influxu vitali voluntatis, quæ sine dubio experiretur in seipsa reproductionem illam, non minus quam experita sit primam productionem: Ergo secundum legem Dei ordinariam, peccata semel per penitentiam remissa, quoad esse physicum redire nequeunt.

6. Quod verò etiam non redeant secundum modum essendi moralem, siue quoad culpam, siue quoad penam, ostenditur primò ex Scriptura & SS. Patribus, dicitur enim Ezechiel. 18. Si impius egerit penitentiam, omnium iniquitatum ejus quas operatus est non recordabor. Et Nahum 1. ubi Vulgata habet, Non consurget duplex tribulatio. Septuaginta vertunt: Non vindicabit Dominus idipsum in tribulatione. Si autem peccata secundum modum essendi moralem redirent per sequens peccatum, Deus recordaretur eorum, & bis ea puniret: Ergo peccata per penitentiam remissa, siue quoad culpam, siue quoad penam, non redeunt. Unde Prosper in resp. ad 2. objectionem Gallorum: Qui recedit a Christo, & alienus a gratia finit hanc vitam, quid nisi in perditionem cadit? Sed tamen non in id quod remissum est recidit, neque in originali peccato damnabitur, qui tamen propter postrema crimina eâ morte afficitur. Et Gelasius Papa in cap. Finali, de Penit. dist. 4. Divina (inquit) clementia, dimissa peccata in ultionem ulterius redire non patitur.

7. Ratio etiam suffragatur: Primò, quia remissio peccatorum, prout nunc fit, est talis ut peccata quoad esse morale aboleantur absolute, id est sine ulla conditione, vel suspensione, vel dependentia a peccato futuro: Ergo peccatum sequens non potest esse causa ut redeant secundum modum essendi moralem. Patet Consequentia, quia si peccatum sequens revocaret priora, id faceret propter decretum divinum, quia scilicet Deus constituit, ut qui post remissionem peccaret, reus fieret omnium peccatorum præteritorum. Antecedens verò probatur, tum ex Scriptura in qua absolute penitenti promittitur remissio peccatorum; tum ex formis Sacramentorum, quæ etiam absolutam peccatorum remissionem significant.

8. Secundò, si quis peccavit peccato infidelitatis, & postea peniteat, & iterum labatur in peccatum luxuriæ; vel per tale peccatum redit prior infidelitas, vel non? Si non redit, habetur intentum; si redit: ergo amittit fidem, per peccatum luxuriæ; quod est omnino absurdum, cum ex vi talis peccati, nullo articulo fidei discredat. Ita egregie discurret Joannes a S. Thoma hic disp. 39. art. 1.

9. Addit, quod si redirent peccata remissa, non possent iterum tolli, nisi per aliquod Sacramentum: Non aliud quàm penitentia: Ergo teneretur homo iterum confiteri peccata illa, quod est absurdum, & à Benedicto XII. Extravaganti inter cunctas damnatum. Ibi enim definit, absurdum esse, ut qui peccata per penitentiam dimissa, rursus debeat confiteri, & ut debitor liberatus, adhuc maneat ad solvendum obligatus.

10. Confirmatur: Si peccata actualia per penitentiam remissa redire possent, etiam peccatum originale per baptismum sublatum posset redire: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris videtur manifesta, est enim eadem ratio quoad hoc de peccato originali, ac de actualibus. Minor verò suadet, si enim rediret peccatum originale, deberet rursus tolli per aliquod

sacramentum: Non per poenitentiam, quia illa non est instituta in remedium peccati originalis, sed solum peccatorum actualium post Baptismum commissorum. Ergo per Baptismum; & sic Baptismus debet iterari, quod est haeticum.

Hae argumenta probant, peccata semel per poenitentiam remissa, non redire etiam quoad poenam; cum enim poena non debeatur nisi propter culpam, si non redeat peccatum quoad culpam, non redibit etiam quoad reatum seu obligationem ad poenam.

11. Dico secundò, licet peccata semel remissa non redeant simpliciter propter peccatū subsequens, redire tamen secundum quid. Primò, quia frequenter, & vulgari loquendi modo, dicitur aliquid redire, quando ei succedit aliquid similis; sic enim dicimus redire febrem, redire pluviam, redire hyemem, & similia: At peccata mortalia quae de novo committuntur, quantum ad privationem gratiae, & reatum poenae aeternae, similia sunt illis quae fuerant per poenitentiam remissa: Ergo peccata semel remissa, redeunt secundum quid propter peccatum subsequens. In hunc sensum D. Thomas hic art. 1. intelligit illud Jacobi 2. *Qui unque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus*; quia scilicet privatur omni gratia, & beatitudine, ac mercede operum, proinde ac si nullum mandatum servasset.

Secundò, peccata semel remissa, propter peccatum subsequens redeunt secundum quid, quia peccatum subsequens sit gravius, ob circumstantiam ingratitude, in hoc consistentis, quod homo post acceptum beneficium remissionis divinae, peccat.

12. Est autem magna differentia inter hunc modum redeundi, & alium purum & simplicem quem praecedenti conclusione negavimus; nam in simplici reditu, plura essent peccata, praeter illud sequens; in isto autem non est nisi peccatum illud quod de novo committitur, sed aggravatum ex peccatis prioribus, sive potius ex eorum remissione. Sicut autem quaedam peccata sunt, quae magis pugnant contra beneficium remissionis, ita majorem in se continent ingratitude, & magis aggravantem; hujusmodi sunt ea quatuor quae recenset D. Thomas hic art. 2. scilicet odium fraternum, apostasia à fide, contemptus confessionis sacramentalis, & retractatio poenitentiae prius factae.

Dico tertio, peccata semel remissa nequeunt, etiam de potentia Dei absoluta, redire quantum ad esse physicum, bene tamen quantum ad modum essendi morale.

13. Probatur prima pars: Licet possit Deus de potentia absoluta, alia à peccato jam destructa reproducere, non tamen ipsum peccatum: Sed per poenitentiam peccatum jam omnino destructum est: Ergo à Deo, etiam de potentia absoluta, reproduci nequit, nec per consequens redire quantum ad esse physicum. Major probatur, quia aliàs Deus esset author peccati, esset enim causa proxima & principalis illius, ex eo quod causa secunda non posset esse nisi instrumentum, ipsa enim non habet virtutem innatam ad reproduendum rem semel destructam.

14. Secunda quoque pars suadet, cum enim Deus sit supremus & absolutus Dominus, posset de potentia extraordinaria remittere alicui peccatum, sub ea conditione, ut si postea iterum peccaret, tantam culpam & reatum poenae contraheret,

A quantum contraxisset ex utroque peccato, & prius non fuisset remissum; in quo casu culpa reatus poenae rediret quoad esse morale: Ergo peccata semel remissa, de potentia Dei absoluta, redire possunt quantum ad modum essendi morale.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam conclusionem obijciuntur primis quaedam Scripturae & SS. Patrum testimonia, quibus significari videtur quod peccata jam remissa redeant, dicitur enim Psal. 103. *In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini*. In quem locum Augustinus, si ergo illud teneret illud ad quod vocatus est, nullo modo ad eum vel sua praeterita, vel parentum iniquitates pertineret, sed quia non tenuit adoptionem in familia Dei, si iniquitatem veteris generis, rediret iniquitas patrum ejus in conspectu Domini, ut in eo etiam ipsi puniretur. Scriptura etiam docet, Deum data occasione recordari peccatorum quae jam remissa sunt, ea scilicet puniendo, ut patet ex verbis illis mulieris Sa-reptanae ad Eliam 3. Regum 17. *Quid mihi & tui vir Dei? Ingressus es ad me, ut remeum accum iniquitates meas, & interficeres filium meum*. Item Mat. 18. licet Dominus servo nequam omne debitum dimisisset, tamen postea audita ejus crudelitate in conservum, illud revocavit dicens: *Nunciat inde donec reddat universum debitum*: Ergo per subsequens peccatum revixit debitum quod dimissum fuerat. Unde Augustinus de sermone Domini cap. 6. ait in persona Domini: *Si non dimiseris, revocabo te, & quicquid tibi dimiseram requirabo*. Similia dicit Ambrosius, Gregorius, Beda, Rabanus, & alii.

Ad locum Psalmi 108. respondeo quod iniquitates parentum dicuntur redire in memoriam Dei pro filiis, non quantum ad culpam, sed quantum ad aliquam poenam temporalem, sed quae non castigat peccata parentum. De qua etiam intelligi debent verba viduae ad Eliam, loquens enim de memoria iniquitatum quantum ad poenitionem aliquam temporalem, quae Deus castigabat illam in morte filii, vel fortasse illa mulier habebat peccata non remissa, & loquebatur de illis.

Ad probationem vero Matth. 18. dicendum est quod à servo illo exigitur totum debitum, propter peccatum sequens, quia debitum illud redit secundum quid, & per quandam aequivalentiam, propter inimicitiam & crudelitatem, quae erga conservum usus est. Unde per parabolum illam Christus significare tantum voluit, Deum gravissime offendi ex eo quod nolimus remittere injurias nobis illatas, & peccatum illud in misericordia severissime puniendum, juxta illud Jacobi 2. *Judicium sine misericordia illi qui non faciunt misericordiam*: id est judicium durissimum illi fiet. Quae documento plurimum egebant Judaei, vindictae cupidissimi.

Ad sanctos Patres respondeo eos loqui de reatu peccatorum, quoad circumstantiam ingratitude, modo in secunda conclusione explicatam, vel de reditu peccatorum quoad culpam & poenam aequivalentem; quia per subsequens peccatum contrahitur similis poena aeterna sententia, & privatio ejusdem beatitudinis obiectivae, juxta quod sententia, ut supra annotavimus, explicatur.

19. *Unde Jacobi 2. Qui offendit in uno, factus est omnium reus.*

Obijcitur secundò: Bona opera per peccatum mortificata, redeunt per poenitentiam: Ergo similiter peccata per gratiam occulta & tecta, redeunt per peccatum subsequens. Antecedens constat ex dicendis dissequenti Consequentiā verò probatur, quia non videtur major ratio, cur per poenitentiam redeant merita per peccatum mortificata, & non redeant per subsequens peccatum mortale peccata prius remissa cum facilius mala reviviscant, quam bona. Unde Deus Ezechiel. 18. eodem modo dicit se non recordaturum amplius bonorum operum quæ quis in peccatum cadens, antea egerat; sicut B dicit se non recordaturum peccatorum de quibus egit poenitentiam.

20. Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem; quadruplex enim assignari potest ratio discriminis. Prima est quia Deus promior est ad beneficiendum & miserendum, quam ad puniendum; & ipse est author meritorum, & non peccatorum: unde non mirum, si merita per peccatum mortificata, manent in divina acceptione, & sublato peccato, quod impedit eorum effectum, reviviscant: peccata verò remissa non manent in indignatione divina; ut per sequens peccatum mortale redeant in se formaliter quoad culpam, vel poenam æternam. Quamvis ex parte hominis ad malum proni, facilius esset mala reviviscere, quam bona.

Secunda est, quia promissiones debent amplè & favorabiliter intelligi, è contra verò comminationes, utpote odiosæ, debent potius restringi, & intelligi quantum fieri potest, cum moderatione favorabili: Atqui promissio est quod Deus dicat se non amplius recordaturum omnium iniquitatum poenitentis; comminatio verò, quod dicat se non amplius recordaturum bonorum operum iusti in peccatum lapsi: Ergo debent rationabiliter diversimodè intelligi; illa quidem amplissimè, ista verò cum favorabili restrictione. Per quod patet ad locum Ezechielis.

Tertia est, quia peccata de facto Deus absolute delet, ut supra ostendimus. merita verò non nisi sub conditione; unde in Scriptura aliter loquitur de meritis & de peccatis, nusquam enim ait merita iusti post lapsum exinaniri, aboleri, projici in profundum maris, & similia quæ dicit de peccatis per poenitentiam remissis.

Quarta assignatur à D. Thoma in 4. dist. 21. quest. 1. art. 1. ad 6. ubi sic discurre: Remissio peccatorum est principaliter opus Dei, sed mortificatio meritorum precedentium est opus hominis: Homo autem sua actione non potest evacuare simpliciter opus Dei, quamvis possit impedire ne sibi prosit: Et ideo homo per peccatum sequens non potest remissionem precedentium peccatorum annullare: potest autem sua actione evacuare quod per ipsum factum est: Et ideo potest mortificationem precedentium meritorum, per merita sequentia penitus annullare, præcipue gratiâ adjunctis.

21. Obijcitur tertio: Si alicui per poenitentiam remittatur culpa mortalis, & poena æterna illi debita, relicto reatu poenæ temporalis luendæ in purgatorio, illæque postea antequam pro poena illa temporali satisfecerit, incidat in aliud peccatum mortale, & statim moriatur, non solum torquetur poenâ æternâ, debitâ tali peccato, sed

etiam debitâ priori remissio; quia poena temporalis in quam fuit commutata, per subsequens peccatum fit æterna; cum enim in inferno nulla sit redemptio, aut poenarum alleviatio, nulla in eo est poena temporalis: Ergo in aliquo casu peccatum per poenitentiam remissum, reddit per subsequens peccatum, saltem quantum ad poenam æternam, quæ in temporalem commutata fuerat in justificatione peccatoris.

22. Respondet Franciscus Amicus hîc dist. 7. sectione 1. in fine, in casu posito poenam illam temporalem reddi æternam per accidens, quia ille homo per peccatum sequens, cum morte conjunctum, constituit se incapax satisfactionis temporalis pro aliqua poena, & sic impossibile est illam poenam finire; non ex eo quod Deus imputet culpam jam remissam, sed ex illo statu in quem incidit ille homo per damnationem æternam. Hæc solutio probabilitate non caret; quia tamen hoc videtur valde durum, & contra justitiam, ut pro culpa jam remissa, sine novo reatu, subeat quis poenam æternam, cum solum debeat temporalem.

23. Melius respondetur cum S. Thoma in 4. dist. 22. quest. 1. art. 1. ad 5. ubi relatâ hac priori solutione, & rejectâ, subdit: Et ideo aliud cunct quid poena cuius aliquis est debitor post culpam remissam, in inferno puniatur temporaliter. Nec propter hoc sequitur quod in inferno sit redemptio, quia poena quæ solvitur, non redimitur: Nec est inconveniens, quod quantum ad aliquid accidentale poena inferni minuaturs usque ad diem iudicii, sicut etiam augetur: ex confortio scilicet damnatorum.

DISPUTATIO VI.

De Reviviscencia meritorum.

Ad quest. 89. D. Thoma.

Duo sunt præcipui effectus poenitentiae, nimirum remissio peccatorum, & reviviscencia meritorum. Primus convenit illi per se, alter verò solum per accidens; nam per se poenitentia solum removel peccatum, quo remoto statim merita reviviscunt & effectum suum qui per peccatum impediatur fortuntur. De primo effectui tribus disputationibus præcedentibus fuisse egimus, in hac verò de altero disseremus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum merita seu bona opera, per peccatum mortificata, per poenitentiam reviviscant?

§. I.

Quibusdam præmissis conclusio affirmativa statuitur.

Manifestum est, per poenitentiam recuperari gratiam sanctificantem, cum justificatio peccatoris fiat per infusionem talis gratiæ. Constat etiam, per illam recuperari virtutes infusas, cum illæ sint proprietates gratiæ, eamque subin-